

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 28.05.1993, sp. zn. 1 Cao 49/93, ECLI:CZ:VSPH:1993:1.CAO.49.1993.1

Číslo: 11/1995

Právní věta: Činnost poslance České národní rady bylo nutno ve smyslu ustanovení § 8 odst. 1 písm. d) zákona č. 100/1988 Sb. a ustanovení zákona č. 371/1990 Sb. /1/ považovat za zaměstnání, když podle ustanovení § 15 zákona č. 371/1990 Sb. poslanci náležel plat, který podléhal dani ze mzdy, a podle ustanovení § 10 téhož zákona byl účastníkem nemocenského pojištění a sociálního zabezpečení stejně jako pracovníci v pracovním poměru. Nemohl proto zároveň pobírat starobní důchod.

Soud: Vrchní soud v Praze

Datum rozhodnutí: 28.05.1993

Spisová značka: 1 Cao 49/93

Číslo rozhodnutí: 11

Číslo sešitu: 1-2

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Důchod, Důchod starobní, Pojištění důchodové, Poslanci, Právo sociálního zabezpečení, Senát, Sociální zabezpečení, Státní sociální podpora, Zabezpečení ve stáří

Předpisy: 100/1988 Sb. § 8 ods. 1 písm. d) 99/1963 Sb. § 244 100/1988 Sb. § 6 odst. 1 písm.d) § 106 odst. 1
§ 107 odst. 1 142/1988 Sb. § 2
§ 11 odst. 1 501/1990 Sb. 160/1993 Sb.
§ 3 64/1990 Sb. 149/1983 Sb. § 46 odst. 1 304/1990 Sb. 371/1990 Sb. § 15
§ 8 odst.1 písm.d)
§ 98
§10 odst. 1

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Rozhodnutím České správy sociálního zabezpečení z 11.3.1991 byla zastavena navrhovateli výplata starobního důchodu pro nesplnění podmínek uvedených v ustanovení § 98 odst. 1 zákona č. 100/1988 Sb. od 4.7.1990 a částka důchodu vyplacená mu v době od 4.7.1990 do 3.5.1991 ve výši 30 868 Kč mu byla předepsána k úhradě. Takto bylo rozhodnuto s odůvodněním, že 4.7.1990 došlo u navrhovatele ke vzniku pracovně právního vztahu na dobu delší jednoho roku a nesplňoval proto žádnou z podmínek uvedených v nařízení vlády č. 142/1983 Sb. Rozhodnutím ze 17.7.1991 Česká správa sociálního zabezpečení změnila své shora citované rozhodnutí tak, že výplata starobního důchodu navrhovateli náleží od 4.9.1990 a předepsala mu k úhradě částku vyplacenou mu na starobním důchodu od 4.9.1990 do 3.4.1991 ve výši 21 510 Kč.

V opravném prostředku navrhovatel namítal, že u poslance ústavodárného shromáždění nešlo o zaměstnání v běžném pracovním poměru. Jeho zvolením na volební období jde o výkon veřejně prospěšné služby, nikoli o zaměstnanecký poměr. Měl proto za to, že nařízení vlády č. 142/1983 Sb. se na něho nevztahuje.

Městský soud v Praze svým rozsudkem zrušil rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze 17.7.1991. Ve svém rozhodnutí vycházel z výpovědi navrhovatele jako účastníka řízení a zejména z důvodové zprávy k zákonu č. 304/1990 Sb., zasláné mu kanceláří bývalého Federálního shromáždění ČSFR, a dospěl k závěru, že opravný prostředek navrhovatele je důvodný. Důvodová zpráva k zákonu není sice součástí platného právního řádu, není zákonem, osvětluje však záměr a úmysl zákonodárce a nepochybně slouží k výkladu zákona. Jestliže tedy v důvodové zprávě je při výkladu § 8 zákona č. 304/1990 Sb. jednoznačně uvedeno, že poslanec, který je poživitelem invalidního, starobního nebo vdovského důchodu, bude pobírat vedle dávky důchodového zabezpečení i poslanecký plat, je tento výklad zcela jednoznačný. Navrhovatel je poživitelem starobního důchodu a měl nárok na tento starobní důchod i za situace přiznání platu poslance bývalé České národní rady. Výkon funkce poslance nelze jednoznačně považovat za zcela souřadný se zaměstnaneckým pracovním poměrem.

Vládní nařízení č. 142/1983 Sb. na tento případ vztáhnout nelze a navrhovateli žádný přeplatek na starobním důchodu nevznikl.

V odvolání proti tomuto rozsudku vytykala Česká správa sociálního zabezpečení soudu prvního stupně nesprávné právní posouzení a z toho vyplývající nesprávné rozhodnutí. V řízení je sporné to, zda činnost poslance České národní rady je zaměstnáním a zda se na něj vztahuje ustanovení § 98 zákona č. 100/1988 Sb. a jeho prostřednictvím nařízení vlády č. 142/1983 Sb. Ve smyslu ustanovení § 6 odst. 1 písm. d) zákona č. 100/1988 Sb. kritériem pro závěr o důchodovém zabezpečení poslance z titulu zaměstnání je především zjištění, zda je pro výkon poslanecké funkce uvolněn. Od účinnosti zákona č. 371/1990 Sb. nesporně došlo k obecné úpravě statutu poslance včetně jeho mzdového zajištění. Tento předpis a jemu odpovídající i zákon č. 304/1990 Sb. (pokud šlo o Federální shromáždění ČSFR) byl také chápán jako základ právní úpravy profesionalizace funkce poslance. Z citovaných zákonů je nutno dojít k závěru, že výkon funkce poslance České národní rady je podle současné právní úpravy realizován profesionálně. Jde o zaměstnání a pro případ, že nedojde k ukončení původního pracovního poměru, jde o souběžné pracovní poměry, popřípadě o souběžné pracovní právní vztahy. Navrhovatel své původní zaměstnání ukončil a od září 1990 se plně věnoval funkci poslance České národní rady, za kterou pobíral od 1.9.1990 zákonem stanovený plat. Je tedy zřejmé, že přinejmenším od 1.9.1990 jde u něj o výkon funkce poslance a o zaměstnání. Z toho důvodu je nutno aplikovat ustanovení § 98 zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, a ustanovení nařízení vlády ČSFR č. 142/1983 Sb. Výplata starobního důchodu by navrhovateli příslušela jen v tom případě, bylo-li zaměstnání sjednáno na dobu nejdéle jednoho roku. Tato podmínka splněna nebyla, neboť funkční období, v jehož rámci je funkce vykonávána, dobu jednoho roku přesahuje. Relevantní je určení délky činnosti při vzniku pracovněprávního vztahu; nemůže proto obstát případná argumentace o možném jeho dřívějším ukončení.

Vrchní soud v Praze svým rozsudkem změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že se potvrzuje rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze 17.7.1991 a že žádný z účastníků řízení nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudem prvního stupně; stejný byl i výrok týkající se úhrady nákladů řízení před soudem druhého stupně.

Z odůvodnění:

Navrhovateli vznikl nárok na starobní důchod dosažením šedesáti roků 20.5.1985. O tento důchod požádal 28.6.1989 a byl mu přiznán od 1.9.1989 a byl mu také vyplácen. Po přiznání starobního důchodu pracoval navrhovatel u výzkumného ústavu na základě pracovní smlouvy uzavřené na dobu

určitou jednak v roce 1989 a jednak v roce 1990. Pracovní poměr ukončil k 31.7.1990. V červnu 1990 byl navrhovatel zvolen poslancem České národní rady. Dnem 1.9.1990 mu vznikl nárok na poslanecký plat ve výši 7000 Kč měsíčně a na náhradu výdajů poslance podle zákona č. 371/1990 Sb. Přípisem, který došel 15.11.1990, navrhovatel požádal o zastavení výplaty starobního důchodu s poukazem na své zvolení poslancem České národní rady a na schválení platů poslanců. Uvedený orgán rozhodl o zastavení výplaty starobního důchodu navrhovatele a předepsal mu k úhradě částku vyplacenou mu na důchodu za dobu od 4. 9.1990 do 3.4.1991 již citovanými rozhodnutími z 11.3.1991 a 17.7.1991.

Podle ustanovení § 6 odst. 1 písm. d) zákona č. 100/1988 Sb. jsou občané účastni důchodového zabezpečení, mají-li v důchodovém zabezpečení podle tohoto zákona práva a povinnosti jako pracovníci v pracovním poměru, a to zejména i uvolnění poslanci zastupitelských sborů. Podle ustanovení § 8 odst. 1 písm. d) zákona č. 100/1988 Sb. se zaměstnáním rozumí činnost, po kterou občané mají v důchodovém zabezpečení práva a povinnosti jako pracovníci v pracovním poměru (§ 6 odst. 1 písm. d/), a to v rozsahu stanoveném prováděcím předpisem. Navrhovatel vykonávat funkci poslance České národní rady ke dni účinnosti zákona č. 371/1990 Sb., tj. ke dni 6. 9.1990, a podle ustanovení § 15 tohoto zákona mu náležely nároky podle tohoto zákona, mimo jiné plat poslance, který podléhá dani ze mzdy (§ 11 odst. 1 téhož zákona), od 1.9.1990. V § 10 odst. 1 zákona č. 371/1990 Sb. se stanoví, že poslanci jsou účastni nemocenského pojištění a sociálního zabezpečení stejně jako pracovníci v pracovním poměru. Podle ustanovení § 46 odst. 1 vyhlášky č. 149/1988 Sb. (ve znění vyhlášky č. 501/1990 Sb.) se za hrubý výdělek poslance zákonodárského sboru považuje poslanecký plat a funkční příplatek, na který vznikl nárok podle příslušných předpisů, a to v částce podléhající dani ze mzdy. Výkon funkce poslance České národní rady navrhovatelem považuje proto odvolací soud od 1. 9. 1990 za zaměstnání ve smyslu ustanovení zákona č. 100/1988 Sb., protože jde o jinou činnost, která se podle tohoto zákona nebo předpisů vydaných podle něho hodnotí pro vznik nároku na důchod a jeho výši (§ 98 odst. 3 zákona č. 100/1988 Sb.).

Současné pobírání starobního důchodu a příjmu ze zaměstnání, které není uvedeno v ustanovení § 2 nařízení vlády č. 142/1983 Sb. (platného do 31.12.1991), je v ustanovení § 3 téhož zákonného předpisu podmíněno nejen dosažením nejvýše 22 000 Kč příjmů z tohoto zaměstnání v kalendářním roce, ale zejména sjednáním tohoto zaměstnání na dobu nikoli delší než jeden rok. Navrhovatel tuto podmínku v době, za kterou je povinen podle přezkoumávaného rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení vrátit vyplacený starobní důchod, nesplnil. Od 26.6.1990 byl poslancem České národní rady zvolené ve volbách v roce 1990. Podle ústavního zákona č. 64/1990 Sb. volební období České národní rady, zvolené ve volbách v roce 1990, trvalo 24 měsíců. Rozhodující přitom je určení délky činnosti při vzniku zaměstnání. Z provedených důkazů navíc vyplývá, že navrhovatel vykonával funkci poslance po celé toto volební období.

Po dobu dalšího zaměstnání po vzniku nároku na starobní důchod se starobní důchod nevyplácí (§ 98 odst. 1 zákona č. 100/1988 Sb.). Navrhovateli byl proto vyplácen od 4.9.1990 starobní důchod neprávem, což navrhovatel věděl, případně musel předpokládat. Navrhovatel přitom nesplnil svoji povinnost písemně sdělit tuto skutečnost České správě sociálního zabezpečení ve lhůtě osmi dnů podle ustanovení § 106 odst. 1 zákona č. 100/1988 Sb. a učinil tak až písemností došlo orgánu sociálního zabezpečení dne 15.11.1990. Je proto povinen vrátit dávku neprávem mu vyplacenou za dobu od 4.9.1990 do 3.4.1991 ve výši 21 510 Kč podle ustanovení § 107 odst. 1 zákona č. 100/1988 Sb.

Soud prvního stupně při posuzování zákonnosti rozhodnutí orgánu sociálního zabezpečení podle ustanovení § 244 odst. 1 o. s. ř. vycházel nesprávně z důvodové zprávy k zákonu č. 304/1990 Sb., o platu a náhradách výdajů poslanců Federálního shromáždění. Jeho postup nebyl správný, protože citovaný zákon neupravoval platy poslanců České národní rady. Z právních předpisů v tomto rozhodnutí citovaných a platných v době, za kterou bylo předepsáno navrhovateli vrátit přeplatek na

starobním důchodu, vyvodil odvolací soud proto shora uvedený právní závěr. Napadený rozsudek soudu prvního stupně byl změněn (§ 220 odst. 1 o. s. ř.) tak, že přezkoumávané rozhodnutí orgánu sociálního zabezpečení ze 17.7.1991 bylo potvrzeno (§ 250q odst. 2 o. s. ř.).

Protože odvolací soud změnil rozsudek soudu prvního stupně, rozhodl i o nákladech řízení před soudem prvního stupně podle ustanovení § 224 odst. 2 o. s. ř. Náhradu těchto nákladů nepřiznal žádnému z účastníků, neboť navrhovatel se svým opravným prostředkem neměl úspěch, a proto na náhradu nákladů nemá právo (§ 250k odst. 1, § 250 l odst. 2 o. s. ř.), a odpůrci nárok na náhradu nákladů v tomto řízení nenáleží.

Žádnému z účastníků nebyla přiznána náhrada nákladů odvolacího řízení, protože navrhovatel v tomto stádiu řízení neměl úspěch (§ 250k odst. 1, § 250 l odst. 2 a § 224 odst. 1 o. s. ř.) a odpůrce v tomto řízení nemá právo na náhradu nákladů řízení.

1) nyní srov. zákon č. 160/1993 Sb.